

Szakály György

**Balettverseny Várnában,
2012. július 15-30.**

Csak a sirályok ugyanolyanok Várnában, mint évtizedekkel ezelőtt és a 25. várnai balettverseny helyszíne: a szabadtéri színház semmit sem változott, a repkénnyel befuttatott, kőfalakban megbújó ajtók, valószínűleg ugyanazok, mint 1964-ben az első verseny idején.

Ellenben a város sokat változott. pezsgő, látszólag gondtalan élet a nyaralóhelyen, tűznyelők, illuzionisták, céllövölde, utcai táncosok és számtalan egyéb szórakozási lehetőség nap, mint nap, végig a sétálóutcán és a parkon, amíg a szállodától a színházig jutunk a szinte állandóan hullámozó tömegben.

A versenyre 31 ifjúsági és 46 felnőtt korú táncművész nevezett többnyire egyéni indulóként, mert ezen a nagy hagyományokkal rendelkező megmérettetésen is egyre kevesebben indulnak pas de deux-ben. Miért? Sokkal egyszerűbb két variációt próbálni, mint egy kettőt! Nem kell alkalmazkodni a partnerhez és megosztani a próbaidőt! Lehet, hogy ez csak az én véleményem, de azt gondolom, hogy a mai fiatalok kevésbé értékelik az együttes munkát, mint az egyéni teljesítményt, szerintem önző módon...

Hiába a szigorú szabályzat, a sorsolásnál nem mindenki volt jelen, voltak, akik több napot is késhtettek a regisztrációról, mert ha nem engedtek volna a szervezők bizony sok, pl. távol-keleti indulót kizárhattak volna, pedig ők tették ki a táncosok kétharmadát. Egyébként is megfigyelhető volt a többi nemzetközi versenyhez hasonlóan az egyértelmű keleti „uralom”. És nem csak a számszerű fölény a tény! Tény az is, hogy kiváló technika jellemezte legtöbbjük produkcióját, az már persze más kérdés, hogy ki hogyan tudja elfogadni Giselle-t, vagy Esmeraldát japán vagy kínai előadásban, különösen akkor, ha egymás után hárman-négyen táncolják az egyforma variációkat.

A hosszú sikeredett verseny megnyitóján a neves szakemberekből álló zsűri mellett a miniszterelnök helyettese, a kulturális miniszter, a tárca államtitkára és a város polgármestere is köszöntötte a – helyszínen élőknek és az országnak is láthatóan nagyon fontos – rangos esemény résztvevőit. Egyperces felállással emlékeztek Emil Dimitrovra, aki az elmúlt esztendőben bekövetkezett haláláig „motorja” volt, elsőszámú vezetője a versenynek, majd a tévékameráktól kisérvé megkezdődött a világ legrégebbi balett-versenye, amelynek a megbetegedett Jurij Grigorovics helyett a bolgár koreográfus, prof. Peter Lukanov lett az elnöke. A tagok többsége pedig valamikor díjazott volt a verseny történetében, Mint Aurora Bosch vagy Keveházi Gábor. Ám részt vett a zsűri munkájában pl. Eldar Alijev vagy Merik Bahar Cicemciler, aki jól ismerte a magyar versenyzőket, Földi Leát és Rónai András, lévén ő is tagja volt a június végén zárult isztambuli versengésnek, ahol Rónai András ezüstérmes nyert a juniorok közt. Ez a mostani találkozó – a helsinki és isztambuli után – két hónap alatt, már a harmadik volt számukra, így nekik is sok ismerősük akadt, hiszen a fiatal táncosok nagy része versenyről-versenyre jár, némelyikükről látszik is, hogy még soha más nem táncoltak, mint az egyébként profin kidolgozott variációját.

Ám ilyen manapság egy nemzetközi verseny! Az adott pillanatban nyújtott teljesítmény alapján dönt a zsűri, sajnos sokszor függetlenül a szerep zenei követelményeitől, figyelmen kívül hagyva

a mű egészére érvényes, nemzetközileg és hosszú évtizedek óta elfogadott elvárásait. Legtöbbször a tourok száma, az ugrások magassága számít kizárólagosan, sok esetben még az alkati alkalmatlanság fölött is szemet hunyva, holott, biztos vagyok benne, a zsűritagok többsége nem adna jó néhány továbbjutónak szerepet/feladatot a saját együttesében.

Az első forduló szabályzata két klasszikus variációt írt elő az egyéni indulóknak és meglepő módon csak két-három kevésbé színpadképes induló akadt, a többség megfelelő technikával táncolt, ha figyelmen kívül hagyjuk a fentebb vázolt kritériumokat. Az egy másik fontos kérdés, hogy milyen is a koreográfia, mert némelyik szám lépésanyaga nem is hasonlított az eredetire, illetve arra, amit mi eredetinek gondolunk. Számtalan Párizs lángjai, Csipkerózsika, Diana és Acteon, és főleg Kalóz, Don Quijote koreográfiája annyi volt, ahány versenyző. És az szerepelt benne, amit az adott előadó a legjobban tudott. Az is előfordult – az egyik fiatal kínai előadásában, – hogy két különböző versenyszámnak szinte lépésről lépésre megegyezett az anyaga. Arról persze nincs információ, hogy ez az általam problémásnak érzett kérdés szóba került-e a zsűri értékelésén, de például a két évvel ezelőtti lausanne-i verseny egyik zsűritagja szóvá tette a partneriskolák záró találkozásán, amit persze nagyon gyorsan „kisöpörtek” a többiek a megbeszélni szánt napirendi pontok közül. Azt gondolom, hogy ez a fajta szabad kezelése a koreográfiáknak nem lenne megengedhető, ez a gyakorlat egy hangszeres vagy ének versenyen elképzelhetetlen lenne, ennek elfogadása a szakma renoméjának sem tesz jót. Talán a Nemzetközi Tánc Tanács vagy valamelyik hasonló szervezet, de akár a versenyek szervezői is meghatározhatnák legalább egy-egy kötelező szám koreográfiáját. Biztos más lenne az előadók megítélése.

Ugyanilyen problémásnak tartom a tempók kiválasztását és sokszor egy variáción belüli megváltoztatását is, amely az egyébként is kevés megbecsülésnek örvendő balett zeneszerzők előírását is semmibe veszi. Olyan mértékű gyorsításokkal/lassításokkal találkozunk, amelynek semmi köze az adott mű tartalmához, hangulatához, ellenben nagyon kényelmes háttérrel biztosít a futáshoz, vagy a tourhoz három fordulattal, végig a Kalóz női variációjában. Számomra fület sértő volt a zenék ilyen mértékű megváltoztatása, amit soha, egyetlen zenekar sem lesz képes vagy hajlandó ebben a tempóban eljátszani. Akkor, miért is engedi meg a bíráló bizottság?

A magyar versenyzők a második napon táncoltak, amit szokatlan módon, a kánikula ellenére, félidőben elmosott az eső. Úgy érzem, ez számukra szerencsés volt, mert a következő napon még jobb formában, koncentráltabban táncoltak és az ezt követő napok, idegtépő negyvennyolc órájában is úgy próbáltak a közép döntőre, mintha eldöntött tény lenne a továbbjutásuk. Pedig az első forduló négy napján, minden kritikai megjegyzés ellenére is, jó néhány konkurenciának tekinthető fellépő akadt.

Öröm volt a negyedik nap, éjjel negyed kettőkor megtudni, mindketten továbbkerültek a második fordulóba hét fiú és tizenhárom lány közé, ahol már élesedő versenyre számíthattak, hiszen köztudott volt, hogy a bekerült húsz ifi közül a zsűri az ötven százalékat kiejti, ráadásul a legkisebb és a legnagyobb pontszámokat a számítógép automatikusan törli, elkerülendő az esetleges elfogultságot a bíráló bizottság tagjai részéről. Ugyanis nem csak Keveházi Gábornak lehettek volna hazafias érzelmek, – aki volt már versenyeken, tudja, a kulisszák mögött is zajlik a „pontoszerzés”.

Az indulók közül óriási várakozás előzte meg Brooklyn Mack fellépését, aki az isztambuli verseny Grand Prix tulajdonosa, ám számomra kis csalódást okozott a jó kiállítású huszonnégy éves fiú. Igaz hogy hatalmas ugrásai vannak, de ezen túl nem értettem a nagy elragadtatást, sőt a Párizs lángjaiban kifejezetten mulatságosnak találtam a nagyon fekete bőrű táncos bemutatkozását. A modern szám – On the way – előadásán láttam először, hogy remek színpadi jelenség, kitűnő előadó a Washington Balett táncosa, és ha megfelelő feladatot kap vagy választ, különleges fizikai adottságai által emlékezetesen oldja azt meg.

Meglepetés volt a találkozás Miki Wakutával, hiszen akár tiszteletbeli magyar indulónak is tekinthetjük, hiszen több évig volt az MTF hallgatója, aki most is remekül megállta a helyét, az egyik, ha nem a legjobb teljesítményt nyújtva a verseny ideje alatt. (Pas de deux-ben indult partnerével.)

A második forduló is két klasszikus variáció, valamint egy modern koreográfia előadását írta elő, amely ismét és visszatérő, fontos kérdést vet fel. Mitől modern a koreográfia? Számomra az első két nap után úgy tűnt, hogy a legtöbb alkotó megelégedik a puha cipő használatával, a sokatmondóan előremeredő szem vagy a lobogó haj alkalmazásával, az elektronikus zene, akár Chopin zenéje ellen készült „elidegenítő” lépések kusza sorozatával. Egy-két szám akadt, amit meg lehetett és érdemes volt megfejteni, a többség viszont olyan volt, mint egy vizsgagyakorlat, viszont láthatóan mindenki sokkal felszabadultabban táncolt, érezhető volt, hogy ezek a majdnem újonnan készült darabok már nem támasztanak akkora követelményt az előadók elé, mint a nagy klasszikus művek részletei. Kivételesnek számított az osztrák színeket képviselő Dennis Cherevichko ötletes és technikás száma, amely Rimszkij-Korszakov Dongó című számára készült és – elfogulatlanul – Kulcsár Noémi valamint Mauro de Candia a magyar versenyzőknek készült koreográfiája, valamint a második forduló negyedik napján látott kettősök közül is több figyelemre méltó akadt, mint az előző napok összességében.

Bízom benne, hogy a zsűrinek is elnyeri tetszését a két rövid mű és a második fordulóban nyújtott teljesítményük alapján a mieink is bekerülnek a legjobb tíz közé. Sajnos a zsűri értékítélete, érdekei (?) nem egyeztek az én vágyaimmal, így „csak” Rónai Andrászt engedték a döntő időközben tizenkét főre bővült mezőnyébe, szerintem kicsit igazságtalanul Földi Leával szemben. Ismerve a bejutott lányok teljesítményét, elfogulatlanul állíthatom, hogy helye lett volna a döntőben, ám tudom, hogy annyiféle érdeket kell ütköztetni egy tizenhat fős zsűriben, hogy szinte soha sincs abszolút egyetértés egy-egy ilyen megmérettetésen. (Később kiderült, hogy egy számítógépes hiba miatt, még két versenyzőt volt szükséges bevenni az utolsó fordulóba, mert akit már véletlenül kiírtak, azokat nem hívhatják vissza.)

A döntőt a nézőtérről figyelő fiataloknak nem lehet nagy vigasz, ellenben nagy igazság, hogy a versenyek legnagyobb és legfontosabb időszaka a megelőző felkészülés, a megsokszorozódott próbák alatt felgyülemlett tapasztalat, a fizikai erőnlét javulása, a helytállás vágya a különböző országok különböző adottságú színpadain. Meggyőződésem, hogy a látványos eredmény pillanatnyi elmaradása ellenére is később robbanásszerű fejlődést eredményez majd a felkészülési időszak.

A versennyel egy időben nyári kurzust is rendeztek Várnában, amely ugyan nem az indulók számára volt fenntartva, de mi többször is meglátogattuk Aurora Bosch óráját, ahol hatvanhat ifjú, igen vegyes felkészültséget mutató fiatal próbálta megjegyezni a kubai pedagógus gyakorlatát és a hozzáfűzött magyarázatokat. Ezen kívül a francia Gilbert Mayer és a bolgár Lilyana Dragouleva is adott klasszikus balett órákat, de volt karakter óra, modern tánc oktatás és per sze esténként a kurzuson résztvevő fiatalok adták meg a verseny igazi hangulatát, mert minden spicc soute-t, nagy emelést, jól sikerült grand tour kombinációt, coupe jeté kört, nem beszélve a fouettékről, hangos ovációval értékelték, nem befolyásolva ezzel a tetszésnyilvánítással a zsűrit. Ezek a reakciók itthon már kimentek a divatból, nincs olyan renoméja a technikának, mint volt a hatvanas-hetvenes években, pedig hozzátartozna az előadások hangulatához, segítve az előadót is a hozzáértő, azonnali visszajelzés.

Hivatalos elfoglaltságom miatt váratlanul haza kellett utaznom, sajnos nem tudtam a II. forduló eredmény hirdetése után maradni, így is közel két hétig (!) élvezhettem a szervezők vendégszeretetét. Értem én, hogy a szabadtér sajtóságaiból adódó esetlegesség miatt el kell húzni a találkozót, de ma már egyre kevesebben engedhetik meg maguknak a több, mint két hetes jelenlétet. A világtást igénylő számokra csak éjjel lehet próbálni, - a magyarok éjjel fél háromkor végeztek

– az egyéb időben rendelkezésre álló tornatermek és más helyszínek ma már nem méltóak egy nemzetközi színvonalú rendezvényhez. Ha viszont nappal a színpadon szerettünk volna próbálni, ott, kibírhatatlan volt a hőség. Ám a Magyar Táncművészeti Főiskola fiataljai minden nehézség ellenére is jól vették az akadályokat.

Az utolsó forduló sikerült a legjobban Rónai Andrásnak, a verseny döntőjében szereplőknek járó diplomával ismerték el teljesítményét. Biztos vagyok benne, hogy a következő alkalommal, feltehetően 2014-ben is képviseli magát a Magyar Táncművészeti Főiskola ezen a rangos eseményen, mert a világ figyel az itt történetekre, számít, kik vannak jelen és ez a megmérettetés is remek alkalom volt arra, hogy jelezzük, a főiskolánkon folyó művészi munka változatlan intenzitással és eredménnyel folyik.